

3. Кузнецов В. О. Формування правосвідомості майбутніх працівників поліції в умовах євроінтеграційних процесів. *Науковий вісник ДДУВС*. 2022. № 1. С. 112–119.

Дар'я Решетченко,

здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра навчально-наукового
експертно-криміналістичного інституту
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:

Тетяна Сняткова,

доцент кафедри юридичної психології
Національної академії внутрішніх справ,
доктор філософії за спеціальністю
«Спеціальна освіта»

ВПЛИВ УМОВ ВІЙНИ НА СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ СУЧАСНОГО ПРАВООХОРОНЦЯ

В сучасних умовах збройної агресії Росії проти України особливої актуальності набуває питання становлення та розвитку особистості сучасного правоохоронця, адже від рівня його професійної підготовки, морально-психологічної стійкості та громадянської свідомості значною мірою залежить ефективність забезпечення правопорядку й безпеки держави. Працівники поліції виконують не лише функції захисту законності, прав і свобод громадян, інтересів держави, а й водночас, є носіями високих моральних і патріотичних цінностей, покликаними захищати життя, права й свободи громадян, забезпечуючи довіру суспільства до інститутів влади. Але якщо брати до уваги ситуацію, яка на даний момент відбувається в нашій країні, можна сміливо сказати, що поліцейські виконують набагато більше завдань та мають в рази більше обов'язків, виконання яких часто бувають небезпечними, як для життя і здоров'я самих поліцейських, так для життя і здоров'я інших осіб. Беручи до уваги всі ці події, можна з повною впевненістю казати про те, що становлення особистості сучасного правоохоронця є надважливою складовою.

У наукових джерелах встановлено, що особистість – це соціально-психологічна сутність людини, яка формується в результаті засвоєння індивідом суспільних форм свідомості і поведінки, суспільно-історичного досвіду людства. Особистістю ми стаємо під впливом суспільства, виховання, навчання, взаємодії, спілкування тощо [1, с. 18–19].

Розглядаючи дане поняття в сучасному контексті, можна стверджувати, що особистість сучасного правоохоронця формується в не типових (екстремальних) умовах, в яких найголовнішими є фактори високої відповідальності за себе та оточуючих, а також ризик постійної загрози життю. В таких умовах процес становлення особистості відбувається дещо по іншому, на нього впливають не лише виховання, навчання – а й різні моральні виклики та кризові ситуації, які трапляються безпосередньо з самими правоохоронцями.

Сучасні реалії вимагають від працівників правоохоронних органів не лише професійної майстерності, але й здатності до швидкої адаптації, емоційної врівноваженості, психологічної готовності діяти у складних, стресових та небезпечних ситуаціях. Формування таких якостей є результатом цілеспрямованого процесу професійно-психологічної підготовки, який поєднує у собі навчання, виховання, саморозвиток та постійне вдосконалення. Успішне становлення особистості правоохоронця неможливе без належного психологічного супроводу, що забезпечує формування стійкої мотивації до служби, адекватної самооцінки та розвитку професійно важливих рис характеру.

Особливу роль в процесі становлення правоохоронця відіграє колективне середовище – взаємодія з побратимами, колегами, обмін досвідом та підтримка один одного в кризових ситуаціях, які відбуваються на постійній основі. Саме в командній роботі відбувається інтенсивне засвоєння моделей поведінки, етичних норм, цінностей служіння та взаємодопомоги. Особистість правоохоронця в умовах війни є результатом постійного самовдосконалення, адаптації до нових реалій, а також глибокої трансформації внутрішнього світу

(переосмислення цінностей, пріоритетів, життєвих орієнтирів). Також, особливої актуальності набуває дотримання поліцейським професійної етики, адже порушення етичних норм може привести до втрати довіри населення, а також до формування негативних якостей особистості у самого правоохоронця.

Крім того, важливою складовою є психічне здоров'я особистості в умовах війни. Як зазначають сучасні науковці, складовими компонентами психічного здоров'я є:

- здатність справлятися з повсякденними стресами життя в умовах війни;
- здатність ефективно працювати на допомогу організаціям, громадам та суспільству в умовах війни;
- здатність налагоджувати стосунки з людьми в умовах війни;
- здатність реалізовувати свої здібності в умовах війни [2, с. 9–12].

Ці складові мають великий вплив на формування особистості, адже від кожної з них залежить як людина сприймає та опановує інформацію.

У період збройної агресії перед правоохоронцем постає велика кількість різних випробувань (фізичних, психологічних, моральних та етичних) і, нажаль, не з усіма з них можна ефективно впоратися, адже вони відбуваються в умовах обмеженого часу і, в більшості випадків, в небезпечному середовищі. В екстремальній ситуації суттєво порушуються всі умови життєдіяльності людини, оскільки з'являється загроза життю й здоров'ю. У процесі виконання службових обов'язків в екстремальних умовах правоохоронці стикаються з дією різноманітних психотравмуючих чинників, спричинених ризиком для життя. Працівники поліції часто зазнають значних емоційних перевантажень, які можуть стати передумовою розвитку різних психосоматичних розладів та захворювань. Їхня службова діяльність нерозривно пов'язана з перебуванням у екстремальних ситуаціях, що супроводжуються переживанням інтенсивних стресових станів. Такі ситуації розглядаються крізь призму дистресу – несприятливого різновиду стресу, який

характеризується надмірним психічним і фізіологічним напруженням та знижує здатність організму адекватно реагувати на загрозливі умови середовища. Стан дистресу формується у випадках, коли адаптаційні ресурси особистості вичерпуються або виявляються недостатніми для подолання тривалого чи надмірно інтенсивного стресового впливу [3, с. 89–95]. Зазначені обставини ускладнюють процес формування та гармонізації особистості правоохоронця.

Отже, умови війни суттєво впливають на процес становлення особистості сучасного правоохоронця, посилюючи вимоги до його професійної, моральної та психологічної готовності. Діяльність у середовищі постійного ризику, невизначеності та підвищеної відповідальності сприяє формуванню стресостійкості, рішучості та емоційної врівноваженості. Ефективне становлення особистості правоохоронця в умовах війни потребує системної психологічної підтримки, розвитку адаптаційних механізмів, удосконалення програм професійно-психологічної підготовки та формування навичок саморегуляції.

Список використаних джерел

1. Мацко Л. А., Прищак М. Д. Психологія. Частина 1 : навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2013. 100 с.
2. Карамушка Л. М. Психічне здоров'я особистості під час війни: як його зберегти та підтримати : метод. рек. Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2022. 52 с.
3. Овчаренко О. Ю. Психологія стресу та стресових розладів : навч. посіб. Київ : Університет «Україна», 2023. 267 с.